

12. Про засади запобігання і протидії корупції: Закон України від 07.04.2011 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3206-17>

13. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.google.com.ua/url?sa>

14. Про затвердження Кодексу суддівської етики : Рішення XI чергового з'їзду суддів України від 22.02.2013 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zib.com.ua/ua/14385-kodeks_suddivskoj_etiki_tekst.html

15. Основні принципи щодо незалежності судових органів : Резолюції № 40/32 та № 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29.11.та 13.12.1985 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_201

16. Про статус суддів : Європейська хартія про закон від 10.07.1998 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_236

17. Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів РЄ державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки від 17.11.2010 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_a38

18. Бангалорські принципи поведінки суддів від 19.05.2006 р.: Резолюція Економічної та Соціальної Ради ООН 27.07.2006 р. № 2006/23 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_j67

УДК 342.9 : 352.075

Овсянніков В. С., здобувач кафедри адміністративного права і адміністративної діяльності НУ «Юридична академія України ім. Я. Мудрого», суддя Дергачівського районного суду Харківської області

Правове положення структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій

У статті розглянуто правове положення структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій. Зокрема, проаналізовано елементи правового статусу структурних підрозділів як органів державного управління. Доведено, що подвійне підпорядкування є характерною ознакою організації та діяльності самостійних структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій.

Ключові слова: правове положення, структурні підрозділи, елементи правового статусу, державні адміністрації.

В статье рассмотрено правовое положение структурных подразделений местных государственных администраций. В частности, проанализированы элементы правового статуса структурных подразделений как органов государственного управления. Доказано, что двойное подчинение является характерным признаком организации и деятельности самостоятельных структурных подразделений местных государственных администраций.

Ключевые слова: правовое положение, структурные подразделения, элементы правового статуса, государственные администрации.

In article the legal status of structural divisions of local public administrations is considered. In particular, elements of legal status of structural divisions as state bodies are analysed. It is proved that the double subordination is a characteristic sign of the organization and activity of independent structural divisions of local public administrations.

Keywords: legal standing, subdivisions, elements of the legal status, public administrations.

Актуальність. Місцеві державні адміністрації забезпечують виконання Конституції й законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, інших органів виконавчої влади вищого рівня; законність і правопорядок, додержання прав і свобод громадян; виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля, а в місцях компактного проживання корінних народів і національних меншин — також програм їх національно-культурного розвитку; підготовку та виконання відповідних бюджетів; звіт про виконання відповідних бюджетів та програм; взаємодію з органами місцевого самоврядування; реалізацію інших, наданих державою, а також делегованих відповідними радами, повноважень. Важливою формою повсякденної роботи місцевих державних адміністрацій виступає функціонування їх структурних підрозділів [1].

Аналіз останніх досліджень. Аналіз правового положення структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій, інших питань, пов'язаних з їх організацією та діяльністю, знайшли певне відображення в наукових працях Бахраха Д.М., Битяка Ю.П., Богуцького В.В., Додіна Є.В., Біли-Тіунової Л.Р., Габрігідзе Б.М., Соловйової О.М. та інших вітчизняних й іноземних науковців. Разом із тим, внесення змін до нормативно-правових актів щодо функціонування місцевих органів виконавчої влади, необхідність узагальнення результатів їх реалізації диктують важливість дослідження системи та особливостей правового положення структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій в сучасних умовах, а також визначення шляхів подальшого підвищення їх ролі.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 12 березня 2005 року № 179 [2] структурні підрозділи обласної, Київської та Севастопольської міської держадміністрації можуть поділятися на департаменти, управління, відділи, сектори. Вид структурних підрозділів та їх статус як юридичних осіб публічного права визначається головою обласної, Київської та Севастопольської міської державної адміністрації залежно від ступеня складності завдань. Що стосується структурних підрозділів районної, районної у містах Києві та Севастополі держадміністрації, то вони поділяються на управління, відділи, сектори. Вид структурних підрозділів та їх статус як юридичних осіб публічного права визначається головою районної, районної у містах Києві та Севастополі держадміністрації залежно від складності завдань.

Постановою Кабінету Міністрів України затверджено рекомендаційні переліки структурних підрозділів обласної, Київської та Севастопольської міської, районної, районної у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій [3]. Відповідно до вказаної постанови до рекомендаційного переліку структурних підрозділів обласної, Київської та Севастопольської міської держадміністрації ввійшли наступні: агропромислового розвитку (крім Київської міської державної адміністрації); екології та природних ресурсів; економічного розвитку та торгівлі; житлово-комунального господарства та будівництва; інфраструктури та туризму; культури, національностей та релігії; містобудування та архітектури; освіти і науки, молоді та спорту; охорони здоров'я; соціального захисту населення; спільної власності територіальних громад (за умови делегування обласними радами повноважень з управління майном) або комунальної власності (для Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій); фінансів; державний архів області (міста); служба у справах дітей.

Рекомендаційний перелік структурних підрозділів районної, районної у містах Києві та Севастополі держадміністрації включає підрозділи: агропромислового розвитку

(крім районної, районної у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій); архівний (крім районної у м. Києві державної адміністрації); економічного розвитку і торгівлі; житлово-комунального господарства та будівництва; інфраструктури; культури; містобудування та архітектури; освіти, молоді та спорту; охорони здоров'я; соціального захисту населення; фінансів; служба у справах дітей.

З урахуванням вимог законів та особливостей відповідної адміністративно-територіальної одиниці голови обласної, Київської та Севастопольської міської, районної, районної у містах Києві та Севастополі державної адміністрації можуть утворювати структурні підрозділи, не зазначені в рекомендаційному переліку, в межах бюджетних асигнувань, виділених для утримання відповідної місцевої державної адміністрації. Відомо, що утворювати структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій, які дублюють діяльність територіальних органів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, не допускається.

Зазначимо, що розпорядженнями голови Харківської обласної адміністрації утворені наступні самостійні структурні підрозділи: департамент агропромислового розвитку; департамент економіки і міжнародних відносин; департамент соціального захисту населення; департамент науки і освіти; департамент інноваційного розвитку промисловості і транспортної інфраструктури; департамент житлово-комунального господарства та розвитку інфраструктури; департамент охорони здоров'я; департамент цивільного захисту; департамент у справах молоді та спорту; департамент культури і туризму; юридичний департамент; департамент фінансів; управління забезпечення законності і правопорядку, додержання прав і свобод громадян; управління з питань взаємодії з митними органами, прикордонною службою, оборонної та мобілізаційної роботи; департамент масових комунікацій; департамент капітального будівництва; департамент містобудування та архітектури; управління паливно-енергетичного комплексу; управління забезпечення доступу до публічної інформації; відділ у справах релігій; служба у справах дітей; державний архів Харківської області; департамент екології та природних ресурсів; департамент з підвищення конкурентоспроможності регіону.

В Дергачівській районній державній адміністрації Харківської області утворені такі самостійні структурні підрозділи: сектор цивільного захисту; управління агропромислового розвитку; управління праці та соціального захисту населення; відділ економічного розвитку та торгівлі; відділ освіти; відділ житлово-комунального господарства; сектор у справах молоді та спорту; відділ культури і туризму; служба у справах дітей; фінансове управління; відділ містобудування та архітектури; відділ надання адміністративних послуг; архівний відділ.

Структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій посідають особливе місце в системі місцевих органів виконавчої влади. Вони здійснюють оперативне керівництво відповідними сферами суспільного виробництва, соціального розвитку та культури, обслуговування населення, забезпечення законності, охорони громадського порядку, прав і свобод людини і громадянина, кваліфіковане вирішення питань функціонального характеру, несуть відповідальність за стан та подальший розвиток наданих їм галузей виробництва.

Визначення правового становища самостійних структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій потребує певного уточнення. Так, в підручнику з адміністративного права під час розгляду системи місцевих органів виконавчої влади структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій взагалі не розглядаються. Тільки відмі-

чається, що вони здійснюють функції галузевого та міжгалузевого управління економікою, соціально-культурною та адміністративною діяльністю на відповідній території [4, 112]. Деякі автори під час класифікації структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій за характером компетенції відносять їх до органів галузевої компетенції, за порядком прийняття управлінських рішень – до єдиноначальних органів виконавчої влади [5, 508]. Разом із тим констатується, що закріплення за ними статусу органа виконавчої влади є передчасним, адже про це не говориться в положеннях про структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій.

Типове положення про структурний підрозділ місцевої державної адміністрації передбачає, що структурний підрозділ підпорядкований голові місцевої державної адміністрації, а також підзвітний і підконтрольний відповідним міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади [6]. Також закріплено, що вид структурного підрозділу (департамент, управління, відділ, сектор, інший структурний підрозділ, передбачений законом) та його статус як юридичної особи публічного права визначаються головою місцевої державної адміністрації.

В літературі висловлена думка, що статус органів державного управління включає: а) офіційне найменування органу; б) порядок і спосіб утворення; в) територію діяльності; г) цілі діяльності, завдання та функції; д) обсяг і характер конкретних повноважень; е) форми і методи діяльності; є) порядок вирішення підвідомчих питань; ж) відповідальність; з) джерело фінансування органу; и) наявність прав юридичної особи; і) право і обов'язок мати певну внутрішню структуру; й) право і обов'язок користуватися державними символами [7, 53].

Аналіз Типового положення про структурний підрозділ місцевої державної адміністрації, положень про структурні підрозділи місцевих держадміністрацій різних регіонів України дозволяє виділити наступні елементи їх правового статусу: 1) офіційне найменування, що зображується на гербовій печатці; 2) розпорядчий порядок утворення; 3) притаманні ним функції відповідно до покладених завдань та поставлених цілей; 4) власний обсяг повноважень; 5) власні форми та методи роботи (накази керівників, засідання колегій); 6) самостійний баланс, рахунки в органах Казначейства; 7) право користуватися державними символами; 8) відповідальність.

Таким чином, є підстави вважати структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій самостійними органами держави, оскільки їм притаманні всі основні елементи правового статусу окремого державного органу, що характеризують зміст його діяльності – цілі, завдання, функції, конкретні владні повноваження і відповідальність.

Самостійні структурні підрозділи місцевих держадміністрацій знаходяться у подвійному підпорядкуванні – як голові держадміністрації, так і галузевим органам центральної виконавчої влади. Подвійне підпорядкування є характерною ознакою організації та діяльності самостійних структурних підрозділів місцевих держадміністрацій.

Принцип подвійного підпорядкування справляє суттєвий вплив на структуру зв'язків структурних підрозділів, але це не змінює їх державно-правової природи. За усією сукупністю зв'язків структурних підрозділів з держадміністрацією та органами виконавчої влади вищого рівня домінує горизонтальна лінія підпорядкованості: структурні підрозділи є органами держадміністрації, а не органами того чи іншого міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади. Центральні органи виконавчої влади реалізують певні повноваження щодо структурних підрозділів облдержадміністрації при призначенні на посаду керівника структурного підрозділу, тобто при вирішенні

кадрових питань, здійснення контролюючих функцій. Законодавством передбачено, що керівник структурного підрозділу призначається на посаду і звільняється з посади головою місцевої державної адміністрації згідно з законодавством про державну службу за погодженням з міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади в установленому законом порядку.

В Типовому положенні про структурний підрозділ місцевої державної адміністрації закріплено, що накази керівника структурного підрозділу, що суперечать Конституції та законам України, актам Президента України, Кабінету Міністрів України, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, можуть бути скасовані головою місцевої держадміністрації, відповідним міністерством, іншим центральним органом виконавчої влади, або керівником відповідного структурного підрозділу місцевої державної адміністрації вищого рівня.

Висновки. Самостійні структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій входять в систему місцевих органів державного управління, мають досить розгалужену систему, утворюються для безпосереднього оперативного управління відповідними галузями виробництва, соціального розвитку і культури, обслуговування, забезпечення законності, охорони державного і громадського порядку, прав і свобод громадян та кваліфікованого вирішення питань функціонального характеру. Вони несуть відповідальність за стан і розвиток підвідомчих їм об'єктів, виконання завдань з всіх показників. На структурні підрозділи покладено дотримання законодавства, повноважень підвідомчих підприємств, установ та організацій, всебічне сприяння розвитку їх самостійності та ініціативи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999р. № 586-XIV // Відом Верхов. Ради України. - 1999. - № 20-21. - Ст. 190.
2. Про упорядкування структури апарату центральних органів виконавчої влади, їх територіальних підрозділів та місцевих державних адміністрацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.03.2005р. № 179 // Офіц. вісн. України. - 2005. - № 11. - Ст. 522.
3. Про затвердження рекомендаційних переліків структурних підрозділів обласної, Київської та Севастопольської міської, районної, районної в містах Києві та Севастополі державних адміністрацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.04.2012р. № 606 // Офіц. вісн. України. - 2012. - № 50. - Ст. 1984.
4. Адміністративне право: підручник / Ю.П. Битяк (кер. авт. кол.), В.М. Гаращук, В.В. Богущийкий та інш. — 2-ге вид., переробл. та допов. — Х.: право, 2012. — 656 с.
5. Малиновський В.Я. Державне управління: Навч. посіб. — Вид. 2-ге, доп. та перероб. / В.Я.Малиновський. — К.: Атіка, 2003. — 590 с.
6. Про затвердження Типового положення про структурні підрозділи місцевої державної адміністрації: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.09.2012р. № 887 // Офіц. вісн. України. - 2012. - №73. - Ст. 2941.
7. Соловйова О.М. Організаційно-правові засади формування і діяльності відділів та управління місцевої державної адміністрації: Монографія / О.М.Соловйова. — Х.: Право, 2006. — 164 с.

